

Toften

ESKILSTUNAÅNS VATTENSYSTEM

Sjötyp: Måttligt näringsrik

Sjöyta: 18,19 km²

Höjd över havet: 75,1 m

Maxdjup: 19,0 m

Medeldjup: 4,5 m

Omsättningstid: 0,45 år

Kommun: Laxå

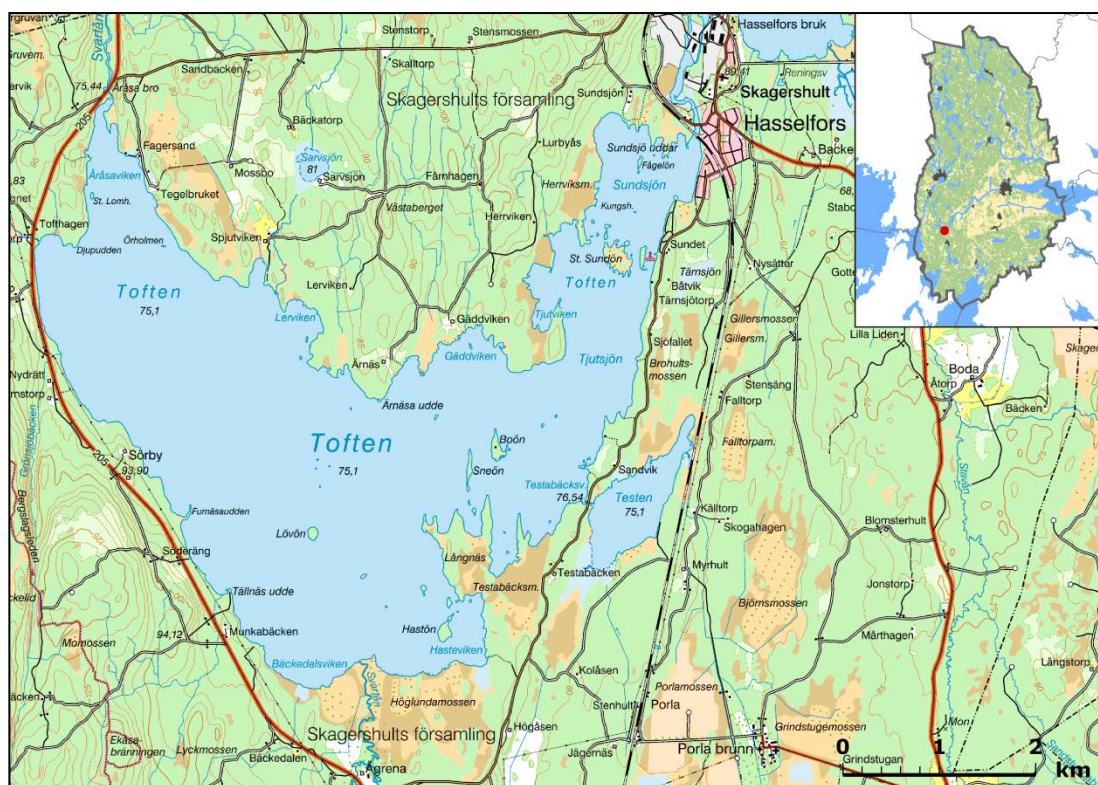
Vattendistrikt: Norra Östersjön

Terrängkartan: 10E SO

EU-id: SE655199-143371

Utloppskoordinater: 6551990, 1433710

Avrinningsområdets areal: 533,8 km²

Toften. ©Lantmäteriet

Omgivningar

Toften ingår i Eskilstunaåns vattensystem och är belägen ca 5 km norr om Laxå. Vid sjöns nordöstra vik ligger samhället Hasselfors. Toften får huvuddelen av sitt vatten från två vattendrag som båda kallas Svartån. Det ena, som längre nedströms kallas Laxån, har sitt utflöde i Toftens södra del medan det andra rinner in i sjöns nordvästra vik. Dessutom tillförs vatten från ett flertal mindre bäckar i omgivningen. Utloppet, varifrån vattnet rinner vidare till sjön Teen, ligger i den nordöstra viken.

Berggrunden i området kring sjön består av gnejs. Den dominerande jordarten är morän. I sydväst och söder kantas dock moränen av en hel del sandavsättningar och längs sydöstra stranden finns isälvsmaterial. Dessutom finns mindre partier av moss- och torv runt sjön. Sjöns grundbotten är omväxlande sandig, blockig och organogen.

Omgivningen runt Toften domineras helt av barrskog. Nära sjön finns ett fåtal mindre områden med lövskog. De tidigare odlade markerna kring Toften har numera vuxit igen eller planterats med skog. Endast norr om sjön, vid gården Spjutviken, finns en litet stycke åkermark. En hel del mossmark finns i området, bl.a. Höglundamossen, en högmosse i söder. Bebyggelsen är glest spridd runt sjön med undantag

för Hasselfors tätort i nordost. I tabell 1 redovisas markanvändningen i Toftens avrinningsområde.

Tabell 1. Markanvändning i Toftens avrinningsområde, vars totala area är 533,80 km². Data från SMHI.

Markanvändning	Areal (km ²)	Markanvändning	Areal (km ²)
Skog	393,60	Annan öppen mark	9,81
Sankmark	36,39	Vatten	61,56
Jordbruksmark	4,58	Tätort	7,76
Hyggen	20,10	Annan koncentrerad bebyggelse	-

Djur och växter

Fisk

Toften provfiskades 1972, 1974 och 1998. Totalt sett har följande arter påträffats i sjön: abborre, mört, gädda, gers, braxen, sarv, benlöja, siklöja, lake, nors, sik och gös. Vid det senaste fisketillfället påträffades dock inte sik och sarv. Enligt äldre uppgifter har ål förekommit i Toften.

Bottenfauna

Bottenfaunan i Toften undersöks vart femte år. Sammanvägd bedömning från bottenfaunaundersökning 2011 visar hög ekologisk status.

Växtplankton

Vart femte år görs en undersökning sammansättningen av växtplankton i sjön. Sammanvägd bedömning från växtplanktonundersökning 2014 visar hög ekologisk status.

Växtlighet

Toftens stränder växlar mellan mer eller mindre blockiga barrskogsstränder och öppna stränder med lövskog och en sly- (av björk, rönn, al) och porszon med blåtåtel framför. Fältskiktet utgörs av ljung och lingonris. I allmänhet är vegetationen kring sjön fattigare i norr och öster medan stora bestånd av vass, sjösäv och starrarter finns i söder och väster samt runt öarna. I de näringsrika vikarna, t.ex. Åråsaviken, förekommer jättegröe, svalting, svärdsilja, kalmus och bredkavledun. Över hela sjön förekommer rikligt med gula och vita näckrosor. Sneön och Boön hyser barrblandskog med inslag av björk och klibbal. Öarna är de enda kända växtplatserna för hönsbär i Närke. På Boön växer också klockljung.

Övrigt djur- och växtliv

Vid sjön har ca 30 sjöberoende fågelarter observerats, bl.a. gråtrut, havsörn.

Vattenkvalitet

Toften är en måttligt näringsrik med starkt brunfärgat vatten. I sjön råder kväveöverskott, vilket innebär att endast fosfortillgången reglerar produktionen. Toften har varit försurad och kalkats vid flera tillfällen sedan 1985. Idag är Toftens vatten svagt surt och buffertkapaciteten mot försurande ämnen är svag. Det vattenkemiska målet i kalkningsplanen är att sjöns pH inte ska understiga 6,0. Mer information om sjöns vattenkemi finns i tabell 2

Tabell 2. Vattenkemidata från Toften. Medelvärdena är baserade på provtagningar från åren 2012-2014 alternativt den senaste provtagningen. Färgade värden anger statusklassning, se [läsanvisningar](#).

Parameter	Medelvärde	Min-Maxvärde	Antal prov	Provtagningsår
pH	6,7*	6,5-6,8	4	2012-2014
Alkalinitet (mekv/l)	0,09	0,07-0,10	4	2012-2014
Siktdjup (m)	2,1	1,9-2,3	3	2012-2014
Absorbans (vid 420/5 nm)	0,19**	0,18-0,21	3	2012-2014
Totalfosfor (µg/l)	18	17-20	3	2012-2014
Totalkväve (µg/l)	462	446-475	3	2012-2014
Hg i gädda (mg/kg)	0,81	Medelvärde 20 fiskar		1983

*NV Handbok 2007: 4 och expertbedömning. **Motsvarar vattenfärg 95 mg Pt/l.

Statusbedömning

Sjöns ekologiska status har bedömts som *god*. Det är sammanvägningen av fisk, bottenfauna, artsammansättningen hos växtplankton (alger) och vattenkemin som varit avgörande för bedömningen. Det förekommer vandringshinder i anslutning till vattenförekomsten. Sjön regleras aktivt för vattenkraftändamål. Uppgifter om dygnsreglering finns, vilket kan verka stressande för akvatisk flora och fauna.

Bedömningsgrunder i föreskrift har tillämpats, bortsett från kvalitetsfaktorn fisk som klassats som expertbedömning. För mer information om bedömningen, se <http://www.viss.lst.se/Waters.aspx?waterEUID=SE655199-143371>.

Övervakningsprogram

Sjön ingår sedan 1974 i den samordnade recipientkontrollen för Eskilstunaån (Hjälmarens vattenvårdsförbund). Under badsäsongen övervakas kvaliteten på badvattnet vid Toftens kommunala badplats.

Naturvårds- och friluftsentressen

Toften är lättillgänglig för allmänheten och välbesökt för rekreation, bl.a. för fritidsfiske och bad. Fritidsfisket förvaltas av Hasselfors Bruk AB. I nordväst ligger den kommunala badplatsen Sundet men stränderna hyser även andra badvänliga platser. Genom sjön går Svartåns kanotled. Fågellivet i området är rikt bl. a. vid Höglundamossen. Toften utgör också ett tilltalande inslag i landskapsbilden.

Foto: Karin Rummels

Nordvästra delen av Toften.

Mänsklig påverkan

Toften påverkas framförallt av dämning och tätorten Hasselfors med sågverksindustri. Sjöns utlopp regleras aktivt vid två dammar till förmån för kraftverket i Hasselfors. Sjön påverkas också av kalkning. Runt Toften leder bilväg som delvis går strandnära, främst på nordvästra sidan. Längs vägen finns rastplatser och badplatser. På flera ställen längs stränderna finns enkla bryggor och båtar. Åråsaviken har en liten ”småbåtshamn”.

Områdesskydd

Toften och dess direkta omgivningar saknar områdesskydd.

Referenser

[Artportalen](#) - fåglar.

[Hjälmarens vattenvårdsförbund](#).

IVL Svenska Miljöinstitutet AB. [Kvicksilver i biota](#)

Länsstyrelsen i Örebro län. [Djupkartor](#).

Länsstyrelsen i Örebro län, 1986. Vattenregister/sjöbeskrivning – Toften. Dos nr 1800-121-139.

Länsstyrelsen i Örebro län, 1987. [Översiktlig sjöinventering i Örebro län –Del 2 Mellersta länsdelen](#). Publ. nr: 1987:10.

Länsstyrelsen i Örebro län, 2010. [Åtgärdsplan för kalkningsverksamheten i Örebro läns sjöar och vattendrag 2010-2015](#). Dnr: 5810-1162-2010, Dos nr: 1800-000-004.

Naturvårdsverket, 2007. [Status, potential och kvalitetskrav för sjöar, vattendrag, kustvatten och vatten i övergångszon. Bilaga A-Bedömningsgrunder för sjöar och vattendrag. Handbok 2007:4](#).

SLU. [Databasen för provfiske i sjöar](#).

SLU, [Vattenkemi- och biologiska data](#).

SMHI. [Svenskt vattenarkiv \(SVAR\)](#)

[VISS - VattenInformationsSystem för Sverige](#). Nationell databas över svenska vattenförekomster.